

PRAVNI MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

Izveštaj za period maj - jun 2009

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

SADRŽAJ

UVOD	3
I SLOBODA IZRAŽAVANJA	4
II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA	10
III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA.....	14
IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA.....	16
REGULATORNA TELA.....	16
DRŽAVNI ORGANI	18
KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE	20
V MONITORING PROCESA PRIVATIZACIJE I DIGITALIZACIJE.....	21
PRIVATIZACIJA.....	21
DIGITALIZACIJA	22
ZAKLJUČAK	23

Ovaj Izveštaj je realizovan zahvaljujući građanima SAD u okviru programa podrške medijima Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Izneti stavovi pripadaju isključivo autorima i ne predstavljaju zvaničan stav USAID-a.

UVOD

Radeći u interesu svojih članica, ali i celog medijskog sektora Srbije, ANEM je postavio kao jedan od svojih najvažnijih zadataka, stvaranje optimalnog regulatornog okvira za razvoj medija, kao doprinos nastavku medijskih reformi. Projekat ANEMa i njegovog Pravnog odeljenja (advokatske kancelarije Živković-Samardžić), pod nazivom „Pravni monitoring medijskog sektora Srbije i prateće promotivne aktivnosti“, koji podržavaju USAID i IREX Srbija, predstavlja jedan korak bliže tom cilju.

Projektom je predviđeno da se vrši kontinuirani monitoring celog medijskog sektora Srbije, a posebno: slobode izražavanja, medijske regulative (implementacija postojećih zakona i usvajanje novih), rada nadležnih državnih organa, regulatornih agencija i kolektivnih organizacija, kao i procesa privatizacije i digitalizacije, kao najvažnijih za medijsku scenu.

Monitoring vrši advokatska kancelarija Živković-Samardžić, pouzdani partner ANEMa već dugi niz godina, koja svojim renomeom i ekspertskim znanjem advokata iz oblasti medijskog prava, garantuje da će ovaj zadatak biti urađen na najvišem profesionalnom nivou, u saradnji sa ANEM koordinatorom, advokatom i dugogodišnjim saradnikom kancelarije.

Proces monitoringa podrazumeva prikupljanje i analizu podataka, dobijenih kroz: svakodnevno praćenje medijskih izveštaja; praćenje rada nadležnih državnih organa, regulatornih tela i ostalih relevantnih organizacija; pažljivo praćenje primene zakona i efekata koji imaju na svakodnevni rad medija; praćenje procesa od značaja za medijski sektor; učešće na javnim debatama i okruglim stolovima; provera dokumenata i informacija na sajtovima relevantnih organa; redovni kontakt sa ANEM Sekretarijatom i članicama Asocijacije i dr.

Rezultati monitoringa će istaći dobre i loše strane postojeće medijske regulative, kao i drugih relevantnih činjenica, od značaja za dalji razvoj medijskog sektora Srbije. Ti rezultati će dodatno poslužiti i kao polazna osnova za dalje aktivnosti ANEMa i drugih zainteresovanih, koje su usmerene na stvaranje adekvatnog okruženja za dalji razvoj i poboljšanje položaja medija.

U posmatranom periodu, maj i jun 2009, obavljene su sve planirane aktivnosti, koje monitoring podrazumeva, a rezultati izvršenog monitoringa, vidljivi su kroz izveštaj, koji sledi.

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

Sloboda medija i pravo na slobodu izražavanja, kroz pravo na javno informisanje, uređeni su, pre svega, Zakonom o javnom informisanju. Ovim zakonom se garantuje sloboda izražavanja, zabranjuje njeno ograničavanje, bilo kakav pritisak ili uticaj na medije. Međutim, mediji u demokratskoj Srbiji još nisu dostigli zadovoljavajući nivo slobode. Prema istraživanju američke nevladine organizacije, „Freedom House“, mediji u Srbiji su „delimično slobodni“, a zemlja zauzima 83. mesto od 195 zemalja na listi, koju je, povodom Svetskog dana slobode medija, 3. maja, objavila ova organizacija.

U posmatranom periodu, zabeleženo su brojne i različite povreda slobode izražavanja, a ovde su izdvojene one karakteristične:

1. Pretnje i pritisci

- 1.1. **Gornji Milanovac, 5.5.2009.** - Vlastimir Zlatić, paroh crkve Sveti Nikola u podrudničkom selu Šilopaj, pretio je smrću Zoranu Marjanoviću, dopisniku „Glasa javnosti“ i „Kurira“, nakon što je više beogradskih novina objavilo da je pretukao ženu sa kojom je bio u vanbračnoj vezi. Sveštenik Zlatić priveden je istražnom sudiji i pušten posle saslušanja.
- 1.2. **Beograd, 7.5.2009.** - “Večernje novosti” objavile su tekst u kojem na osnovu tumačenja advokata Nenada Popovića, predsednika Skupštine akcionara Luke Beograd, osporavaju pravo B92 na nacionalnu frekvenciju, zbog navodnog većinskog stranog vlasništva. Ovaj tekst je usledio nakon što se jedna epizoda serijala emisije “Insajder“ na Televiziji B92 bavila zemljištem koje je predmet spora grada Beograda i Luke Beograd, a na kojoj vlasnici Luke, biznismeni Miroslav Mišković i Milan Beko žele da grade stambeno-poslovni centar. Većinski paket akcija “Novosti“ imaju strane kompanije o kojima se praktično ništa ne zna, a u javnosti se spekulisalo da se radi o kompanijama Milana Beka.
- 1.3. **Kuršumlja, 8.5.2009.** - Predsednik opštine Kuršumlja Zoran Vučković u pismu Republičkoj radiodifuznoj agenciji (RRA) optužio je vlasnika lokalne RTV Kuršumlja Slavka Savića da „zloupotrebljava svoju televiziju“ pozivajući radnike „Kopaonika“ iz Kuršumlje u štrajku da zauzmu zgradu Opštine i zatražio da se ova TV stanica kazni.
- 1.4. **Beograd, 8.5.2009.** - Sportski novinar Nebojša Višković otišao je sa RTS-a jer je otac najboljeg srpskog tenisera Novaka Đokovića uslovio RTS da će uskratiti pravo prenosa sa Srbija opena, turnira koji porodica Đoković

organizuje, ukoliko on i dalje bude prenosio Novakove mečeve, koji uslov je RTS prihvatio.

- 1.5. Beograd, 8.5.2009.** - Demokratska stranka i G17 Plus svojim ministrima i poslanicima zabranili su da daju izjave za Kurir, tvrdi ovaj list.
- 1.6. Beograd, 11.5.2009.** - Biznismen Stanko Subotić Cane tvrdi, u intervjuu zagrebačkom "Jutarnjem listu", da su duvansku aferu za koju je optužen "izmislili ljudi iz kabineta bivšeg premijera Vojislava Koštunice", šef BIA Rade Bulatović, šefa Koštuničinog kabineta Aleksandar Nikitović, šef policije Dragan Jočić, uz "medijsku podršku", direktora RTS-a Aleksandra Tijanića. Generalni direktor RTS Aleksandar Tijanić odbacio je optužbe Stanka Subotića Caneta i izjavio da ih smatra direktnom pretnjom.
- 1.7. Loznica, 11.5.2009.** - Istražni sudija Opštinskog suda u Loznici Živadin Lazić potvrdio je da je prilikom uviđaja konstatovao da su pri pokušaju provale oštećena ulazna vrata stana novinara Vladimira Mitrića, dopisnika Večernjih novosti iz Loznice, koji je zbog različitih pretnji, pod neprekidnom policijskom zaštitom više od tri i po godine.
- 1.8. Šabac, 21.5.2009.** - Novinari šabačkih lokalnih medija Hanibal Kovač i Mirjana Čvorić optužili su članove DSS da su ih vređali posle skupštine gradskog odbora ove stranke. Vladimir Savić, novoizabrani predsednik Gradskog odbora DSS u Šapcu, javno se na konferenciji za novinare izvinio novinaru Hanibalu Kovaču zbog uvreda i ukazao da će biti preduzete odgovarajuće disciplinske mere protiv vinovnika neprimerenog čina.
- 1.9. Beograd, 23.5.2009.** - Kolegijum Radiotelevizije Srbije saopštio je da je Evropsku radiodifuznu uniju obavestio da je Liberalno demokratska partija „priznala da je, saradnju sa vladajućom koalicijom uslovljavala personalnim i programskim promenama" u toj medijskoj kući.
- 1.10. Beograd, 25.5.2009.** - Advokati „Luke Beograd“ dva dana šalju upozorenja urednicima TV B92, uoči najavljenog emitovanja emisije „Insajder“, zahtevajući, pod pretnjom tužbama, neobjavljivanje informacija o zemljištu koje je predmet spora između „Luke Beograd“ i grada, odnosno objavljivanje isključivo stavova „Luke Beograd“, za koje advokati tvrde da su jedini istiniti.
- 1.11. Beograd, 26.5.2009.** – Trener Košarkaškog kluba „Partizan“, Duško Vujošević, je posle utakmice sa Crvenom zvezdom vređao i psovao dugogodišnjeg sportskog novinara „Večernjih novosti“ Vladu Preradovića.
- 1.12. Beograd, 26.5.2009.** - Poslanik LDP Ivan Andrić u izlaganju za skupštinskom govornicom optužio je Aleksandra Tijanića, direktora javnog

servisa da je „ratni zločinac“ i „ratni huškač“. Aleksandar Tijanić je od predsednice parlamenta tražio zaštitu.

- 1.13. Beograd, 27.5.2009.** - Čedomir Jovanović, lider LDP-a, povodom obraćanja Aleksandra Tijanića predsednici skupštine, izjavio je su se „stekli se uslovi za formiranje anketnog odbora koji bi, između ostalog, utvrdio odgovornost za stanje u RTS-u“.
- 1.14. Beograd, 30.5.2009.** - Reper Dalibor Andonov Gru (36) priveden je na informativni razgovor u policiju zbog pretnji upućenih novinaru dnevnog lista „Kurir“, nakon objavljivanja njegovih fotografija sa anonimnom devojkom na jednom beogradskom splavu.
- 1.15. Beograd, 5.6.2009.** - Distributerska kuća “Futura plus” u većinskom vlasništvu biznismena Stanka Subotića Caneta, obavestila je Kompaniju “Novosti” da obustavlja prodaju svih revijalnih izdanja kuće, a da prodaju dnevnog lista “Večernje novosti” sa 54.000 primeraka svela je na 2.240 primeraka, što procenjuje kao zakonski minimum. “Futura” se na ovaj potez odlučila pošto je Kompanija “Novosti” ranije pustila menicu u visini od 53 miliona dinara, da bi naplatila neispunjene obaveze ove kuće prema Kompaniji “Novosti”.
- 1.16. Beograd, 17.6.2009.** – Brojna medijska udruženja, među kojima i ANEM, najoštrije su protestovala povodom objavljivanja teksta ”Oljin sin narkodiler” u dnevnom listu Kurir, u broju od utorka 16. juna ove godine. U tom članku, učinivši maloletno lice apsolutno prepoznatljivim, „Kurir“ mu je presudio da je izvršilac krivičnog dela, čime je grubo prekršio prava maloletnog lica, mimo elementarnih civilizacijskih normi, novinarskih i medijskih kodeksa i važećih zakona u zemlji. [Videti ovde](#)
- 1.17. Beograd, 19.6.2009.** - U noći između 17.6. i 18.6, na zgradu B92 nepoznata lica bacila su upaljenu baklju, a na automobilu Olje Bečković, isečene su gume. ANEM i B92 su ocenili ove napade, kao nastavak hajke koju protiv Olje Bečković i ove medijske kuće, već puna četiri dana, vodi dnevni list „Kurir“, pišući o maloletnom sinu ove novinarke, kao o narkodileru, a za B92, predstavljajući marketinške ugovore, koje ta kuća ima sa Naftnom industrijom Srbije, kao donacije, kojima se obezbeđivala pristrasnost u izveštavanju televizije B92 o navodnim malverzacijama u tom preduzeću. [Videti ovde](#)

U skladu sa Zakonom o javnom informisanju, niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla. Lice koje se bavi distribucijom javnih glasila ne sme da odbije da distribuira nečije javno glasilo bez opravdanog komercijalnog razloga. Ugrožavanje sigurnosti pretnjom da će

napasti na život ili telo, po Krivičnom zakoniku je krivično delo kažnjivo zatvorskom kaznom u trajanju do godinu dana, a za teži oblik i do 3 godine.

Informacije do kojih se došlo tokom monitoringa, ukazuju da su pritisci na medije, upravo u cilju njihovog ometanja u obavljanju posla, svakodnevna pojava, te da često izostaje adekvatna reakcija javnosti na pokušaje pritiska, dok sa druge strane, iako Zakon o javnom informisanju predviđa da o povredama slobode javnog informisanja sud odlučuje, po hitnom postupku, sudski postupci traju isuviše dugo. Tako je, recimo, u posmatranom periodu obeleženo osam godina kako nije pronađen i izveden pred lice pravde ubica novinara Milana Pantića, dopisnik „Večernjih novosti“ iz Jagodine, koji je pre nego što je ubijen pisao je o korupciji u Jagodinskoj pivari i cementari Popovac, kao i petnaest godina od i dalje nerazjašnjene smrti novinark Dade Vujasinović.

Ono što je posebno obeležilo posmatrani period su organizovane i sistematski vođene kampanje protiv medija koje vode drugi mediji. Indikativan je slučaj kampanje protiv B92 u koju su se uključile Večernje novosti. Naime, Večernje novosti kao medij sa krajnje netransparentnom vlasničkom strukturom, a za koje se u javnosti se spekulisalo da je od kontrolom kompanija u vlasništvu Milana Beka, uzele su učešće u napadima na B92, nakon što se jedna epizoda serijala emisije “Insajder“ na Televiziji B92 bavila zemljištem koje je predmet spora grada Beograda i Luke Beograd, a na kojoj vlasnici Luke, jedan od kojih je i Milan Beka, žele da grade stambeno-poslovni centar.

Ovakvi slučajevi dodatno ukazuju na neophodnost što skorijeg usvajanja propisa kojima bi se regulisalo pitanje transparentnosti medijskog vlasništva.

2. Sudski postupci

- 2.1. Bujanovac, 4.5.2009.** - Policija po nalogu Okružnog tužilaštva ispituje da li u filmu o Ridvanu Ćazimiju, vođi Oslobođilačke vojske Preševa, Medveđe i Bujanovca, prikazanom na bujanovačkoj televiziji pre dve godine, ima elemenata krivičnog dela izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti. Zamenik okružnog tužioca Slobodan Trajković, izjavio je za Večernje novosti da ne zna kako su podaci iz istrage procurili u javnost.
- 2.2. Beograd, 8.5.2009.** - Okružni sud u Beogradu naložio je listu "Pres" da supruzi i sinu lidera LDP-a Ćedomira Jovanovića isplati 300.000 dinara, zbog povrede prava na privatnost. "Pres" je, smatrajući da je presuda neodrživa jer tokom suđenja nije dokazano da je na spornoj fotografiji koju je list objavio Jovanovićev maloletni sin, najavio žalbu Vrhovnom sudu.
- 2.3. Beograd, 13.5.2009.** - Sportski novinar Milojko Pantić obavezan je da plati doskorašnjem predsedniku Olimpijskog komiteta Srbije Ivanu Ćurkoviću i bivšem generalnom sekretaru OKS Predragu Manojloviću ukupno 600.000

dinara odštete na ime „pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede časti i ugleda“ optužbama da su zloupotrebom službenog položaja oštetili OKS, odlučio je Prvi opštinski sud u Beogradu.

- 2.4. Beograd, 16.5.2009.** - Treći opštinski sud u Beogradu oglasio je krivom novinarku "Kurira" Ljiljanu Keković zbog klevete lidera LDP-a Čedomira Jovanovića, ali joj nije izrečena kazna, već samo naloženo objavljivanje presude.
- 2.5. Beograd, 16.5.2009.** - Prvi opštinski sud u Beogradu osudio je Predraga Popovića na kaznu od 250.000 dinara zbog klevete novinarkice Brankice Stanković i B92, objavljene 6. jula 2005. godine u, u međuvremenu ugašenom, dnevnom listu "Srpski nacional".
- 2.6. Loznica, 19.5.2009.** - U Opštinskom sudu u Loznici u postupku protiv bivšeg policajca koji se tereti za napad na novinara "Novosti" Vladimira Mitrića 2005. godine, Slaviša Mitrović, tadašnji komandir policije u Loznici, svedočio je da "policija nije htela da izađe na lice mesta, dok on to nije lično naredio dežurnoj službi".
- 2.7. Beograd, 2.6.2009.** - Prvi opštinski sud u Beogradu odlučio je da odgovorno lice i dnevni list „Kurir“ Aleksandru Tijaniću solidarno isplate 900.000 dinara, na ime naknade nematerijalne štete izazvane povredom časti i ugleda, u više tekstova o navodnoj smeni Tijanića sa mesta generalnog direktora RTS, finansijskim mahinacijama oko kupovine prava na prenos sa Svetskog prvenstva u fudbalu, nameštanju muzičkog festivala, kao i teksta o „izmišljenom Tijanićevom boravku u Španiji u vili Stanka Subotića“.
- 2.8. Beograd, 2.6.2009.** - Suđenje trojici napadača na snimatelja TV B92 Boška Brankovića tokom protesta zbog hapšenja bivšeg lidera Republike Srpske i haškog optuženika Radovana Karadžića, odloženo je u Trećem opštinskom sudu u Beogradu za 17. jun, zbog nedolaska branioca prvooptuženog Milana Savatovića i svedoka, novinara koji je bio sa Brankovićem kada je povređen.
- 2.9. Beograd, 3.6.2009.** - Okružni sud u Beogradu potvrdio je presudu Prvog opštinskog suda kojom je glavni i odgovorni urednik NIN-a Slobodan Reljić oglasen krivim za klevetu dovođenjem u vezu sa optužbama za šverc duvana nekadašnjeg šefa Biroa za komunikacije Vladimira Bebe Popovića. Reljiću je izrečena opomena.
- 2.10. Čačak, 6.6.2009.** - Predsednik Nove Srbije Velimir Ilić tužio je direktora i glavnog i odgovornog urednika "Čačanskih novina" Stojana Markovića, zbog klevete u dva teksta koji su objavljeni u ovom nedeljniku, a koji su po Markoviću humoreske.

- 2.11. Niš, 8.6.2009.** - Treći opštinski sud u Beogradu je oglasio krivima za krivično delo klevete i osudio nepravosnažnom presudom da plati kaznu od 100.000 dinara bivšeg glavnog i odgovornog urednika lista „Kurir” Dragana Vučićevića, po tužbi bivšeg premijera Srbije Zorana Živkovića podnetoj još u jesen 2004. godine.
- 2.12. Beograd, 9.6.2009.** - Ministarstvo kulture podnelo je zahtev za pokretanje prekršajnog postupka i uputilo dopis republičkom javnom tužiocu u kome traži da se ispita postojanje elemenata krivičnog dela i pokrene krivični postupak, protiv Predraga Popovića, glavnog i odgovornog urednika „Pravde”, povodom tekstova „Dinkić je zlo – on je glavna meta” i „Dinkić je zbog svojih odluka davno legao u grob”.
- 2.13. Beograd, 17.6.2009.** - Ministarstvo kulture podnelo je prekršajnu prijavu protiv glavnog i odgovornog urednika „Kurira“ Radeta Jerinića, povodom teksta „Oljin sin narkodiler“, zbog otkrivanja identiteta maloletnika u informaciji podobnoj da povredi njegova prava i interes.
- 2.14. Beograd, 18.6.2009.** - Na suđenju trojici napadača na snimatelja TV B92 Boška Brankovića tokom protesta zbog hapšenja bivšeg lidera Republike Srpske Radovana Karadžića očevidac događaja, novinar Vanja Lazin potvrdio je da je prvooptuženi Milan Savatić napao i pretukao njegovog kolegu.

Informacije do kojih se došlo tokom monitoringa, ukazuju da se protiv novinara većinom vode krivični postupci za klevetu, odnosno parnice za naknadu štete nanete defamatornim tekstovima. Tužbe najčešće podnose bivši ili aktuelni političari, javne ličnosti, ali i sami novinari protiv svojih kolega.

U skladu sa ovlašćenjima iz Zakona o javnom informisanju, Ministarstvo kulture takođe je podnelo jedan broj prekršajnih prijava, zbog povrede prezumpcije nevinosti i povrede prava maloletnika.

U posmatranom periodu, u nekoliko postupaka, i to po pravilu onih koji se vode protiv novinara, donete su ne samo prvostepene, nego čak i pravosnažne presude. Nije zabeležena nijedna, čak ni prvostepena presuda, u postupcima koji se vode povodom fizičkih napada na novinare. Postoji čak i otvorena opstrukcija kada treba postupati po osnovu prijave za napade na novinare, na šta ukazuje svedočenje komandira policije u Loznici u postupku koji se vodi u tom gradu (vidi gore pod 2.6). Naime, saslušan kao svedok u postupku protiv bivšeg policajca za napad na novinara, komandir je potvrdio da policajci nisu želeli da intervenišu protiv svog kolege koji je napao novinara, sve dok dok im on to nije i izričito naredio.

Kao izuzetak od pravila da se postupci uglavnom vode povodom defamacije i povrede privatnosti, svedoči prekrivični postupak koji se protiv novinara iz Bujanovca vodi za

krivično delo Izazivanja ili raspirivanja nacionalne, rasne ili verske mržnje, ili netrpeljivosti, koje je delo po srpskom Krivičnom zakoniku kažnjivo zatvorskom kaznom u trajanju do 5, a za najteži oblik i do 10 godina zatvora.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA

1) Zakon o radiodifuziji

▪ PORAST PRETPLATE ZA RTS

Beograd, 3.5.2009. - Od aprila 2009, radio-televizijska pretplata, poskupela je na 434 dinara, umesto dosadašnjih 387 dinara. Bez obzira na poskupljenje, naplata je u porastu u gotovo svim gradovima osim na jugu Srbije, a u Beogradu je dostigla je 81%, izjavio je predsednik Saveta Republičke radiodifuzne agencije (RRA) vladika Porfirije.

Po Zakonu o radiodifuziji radio-televizijskom pretplatom finansiraju se delatnosti ustanova javnog radiodifuznog servisa koje se odnose na ostvarivanje opšteg interesa utvrđenog zakonom. Vlasnici radio i TV prijemnika obavezni su da plaćaju jedinstvenu radio-televizijsku pretplatu u istom iznosu na celoj teritoriji Republike Srbije. Povećanje pretplate iz aprila 2009. godine, rezultat je Zakonom o radiodifuziji predviđenog godišnjeg usklađivanja visine pretplate sa indeksom rasta cena na malo u prethodnoj kalendarskoj godini.

▪ IMENOVANI DIREKTORI I UREDNICI RTV

Novi Sad, 4.5.2009. - Upravni odbor Radio-televizije Vojvodina (RTV) imenovao je, na predlog generalnog direktora Blaže Popovića, nakon javnog konkursa, Aleksandra Dotlića za direktora TV Novi Sad, Pavla Milivojeva za direktora Radija Novi Sad, Ljubišu Nikolina za glavnog i odgovornog urednika TV Novi Sad, a Radovana Balaća za glavnog i odgovornog urednika Radija Novi Sad.

Po Zakonu o radiodifuziji Upravni odbor javnog servisa Vojvodine, imenuje i razrešava direktore radija i televizije i glavne i odgovorne urednike programa, dvotrećinskom većinom, pri čemu odluku o imenovanju donosi na predlog generalnog direktora, nakon sprovedenog javnog konkursa. Članove Upravnog odbora imenuje i razrešava Republička radiodifuzna agencija.

- **DESETAK EMITERA IZGUBILO DOZVOLU ZA RAD**

Beograd, 4.5.2009. - Predsednik Saveta RRA vladika Porfirije izjavio je da je zbog neplaćenih dugova dozvolu za rad izgubilo desetak lokalnih i regionalnih televizijskih i radio stanica. On je ocenio da broj oduzetih dozvola procentualno nije veliki, jer u Srbiji postoji 467 izdatih dozvola.

- **I TV ENTER OSTALA BEZ DOZVOLE**

Beograd, 12.5.2009 - Beogradske televizije Enter i SOS kanal ostale su bez dozvole za emitovanje programa zbog dugovanja, dok postoji mogućnost da im se uskoro pridruži i TV Art. U beogradskom etru prethodno je dozvolu iz istog razloga izgubila TV Plus.

Jedan od osnova prestanka važenja dozvole za emitovanje programa pre isteka vremena na koje je izdata je ako emiter, i pored pismene opomene, ne izmiri obavezu plaćanja naknade za dozvolu za emitovanje programa. Obaveza plaćanja naknade utvrđena je zakonom, a visinu utvrđuje RRA na osnovu kriterijuma takođe predviđenih Zakonom. Obaveze plaćanja naknade oslobođene su ustanove javnog servisa, stanice lokalnih i regionalnih zajednica u državnoj svojini, do privatizacije, kao i stanice civilnog sektora.

- **RTS I RTV POD NARODNOM „KONTROLOM“**

Beograd, 6.6.2009. - Savet Republičke radiodifuzne agencije predložio je 24 kandidata za članove programskih odbora Radio-televizije Srbije i Radio-televizije Vojvodine. Na konkurs za članove programskih odbora javnih servisa prijavilo se samo 32 kandidata.

Po Zakonu o radiodifuziji, članove Programskog odbora Radiodifuzne ustanove Srbije imenuje Skupština Republike Srbije, a članove Programskog odbora Radiodifuzne ustanove Vojvodine imenuje Skupština Autonomne pokrajine Vojvodine. Savet RRA je ovlašćen da predlaže kandidate, na osnovu javnog konkursa. Predlaganjem ovih kandidata, Savet RRA je ispunio svoju zakonsku obavezu.

- **KONKURS ZA FREKVENCIJE U JULU**

Sremska Kamenica, 9.6.2009. - Zamenik predsednika Saveta RRA Goran Karadžić najavio je da će polovinom jula biti raspisani konkursi za dodatne frekvencije u Srbiji.

Po Zakonu o radiodifuziji javni konkurs za izdavanje dozvola za emitovanje se obavezno raspisuje kada na osnovu Plana raspodele radio frekvencija postoje mogućnosti za izdavanje novih dozvola za emitovanje programa. Javni konkurs najavljen za jul, rezultat je činjenice da

na prethodnim konkursima nije bilo interesovanja, odnosno da su pojedini emiteri kojima su dozvole ranije dodeljene, ostali bez istih zbog neplaćanja naknade.

MIŠLJENJE

Monitoring implementacije Zakona o radiodifuziji naizgled ukazuje da u posmatranom periodu nije bilo nepravilnosti u njegovoj primeni. Međutim, iako nije kroz posmatrani period vidljivo, osnovni problem u njegovoj implementaciji, nastao još krajem prošle godine, a koji se proteže i kroz ovaj period, jeste nezavršetak postupka izbora 2 nova člana Saveta RRA, za upražnjena mesta u Savetu. Odbor za kulturu i informisanje Skupštine Srbije, nije obezbedio izbor tih članova, čime je Savet doveden u poziciju da radi u nepotpunom sastavu, iako su predlagači kandidata za upražnjena mesta, medijska udruženja i organizacije, kao i organizacije nevladinog sektora, insistirale na tome, smatrajući da su svi zakonski uslovi za to ispunjeni. Više o ovome, u odeljku monitoringa rada državnih organa, odnosno Narodne skupštine Republike Srbije.

2) Zakon o porezu na dohodak građana

▪ VIŠI POREZI NA HONORARE

Beograd, 14.05.2009 - Predstavnici ANEM-a, NUNS-a, NDNV-a, i Lokal press-a zatražili su od Vlade i Skupštine Srbije da preispitaju negativne efekte izmena Zakona o porezu na dohodak građana i da opterećenja prihoda od autorskih naknada vrate na prethodni nivo.

Izmenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak građana, koje je Narodna skupština Srbije usvojila krajem aprila, prepolovljeni su, a u brojnim slučajevima i potpuno ukinuti normirani troškovi koji su neposredno na osnovu zakona odbijani od iznosa honorara pre oporezivanja, čime su porezi na honorare postali realno viši. Kako mediji, po prirodi posla zaključuju veliki broj ovakvih ugovora, usvojene izmene Zakona su realno pretile da pogoršaju položaj medijskih radnika. Nakon burnih reakcija medijskih i umetničkih asocijacija, Vlada je predložila skupštini nove izmene Zakona o porezu na dohodak građana koje su usvojene i stupile na snagu 8. juna 2009. godine, kojima su povećani normirani troškovi koji se odbijaju od honorara pre oporezivanja, ali iznos poreza ni time nije vraćen na prethodni nivo. Navedeno povećanje poreza može doprineti daljem siromašenju novinara i drugih medijskih radnika, jer je realno očekivati smanjenje angažovanja ili niže honorare. Videti ovde

3) Zakon o zaštiti podataka o ličnosti

▪ VODIČ O ZAŠTITI PODATAKA O LIČNOSTI

Beograd, 19.5.2009. - Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti objavio je Vodič kroz Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, čiji je tekst postavljen i na web sajtu poverenika i istakao značaj podizanje nivoa kulture zaštite privatnosti u sprečavanju povreda privatnosti.

▪ NEDOVOLJNA ZAŠTITA PODATAKA O LIČNOSTI

Beograd, 5.6.2009. - Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Rodoljub Šabić upozorio je da Srbija ozbiljno zaostaje u zaštiti podataka o ličnosti, te ukazao da se ne samo kasnilo sa usvajanjem Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, već i da nakon njegovog usvajanja nisu obezbeđeni uslovi za njegovu primenu.

Zakon o zaštiti podataka o ličnosti usvojen je u Narodnoj skupštini republike Srbije u oktobru 2008. godine i formalno se primenjuje od 1. januara 2009. godine. Nažalost, primena je samo formalna, budući da i dalje nisu obezbeđeni materijalni, tehnički i kadrovski uslovi za njegovu primenu.

4) Zakon slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

a. VLADA IZOSTAVILA ZAŠTITU INSAJDERA

Beograd, 8.5.2009. - Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Rodoljub Šabić izjavio je da će izmenama Zakona o slobodnom pristupu informacijama biti otklonjene nedoslednosti i izrazio žaljenje što nije obezbeđena zaštita insajdera koji otkriju korupciju u svojim preduzećima i obaveste javnost.

b. INICIJATIVA ZA ZAŠTITU INSAJDERA

Beograd, 12.6.2009. - Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti uputio je Zaštitniku građana Republike Srbije formalnu inicijativu predlažući da Zaštitnik, u skladu sa svojim ustavnim ovlašćenjima podnese amandman na predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama, koji bi bio u funkciji zaštite insajdera.

Redovni izveštaji koje objavljuje Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, ukazuju na višestruko povećavanje obima korišćenja prava na pristup informacijama od javnog značaja. Poverenik se u prethodnom periodu posebno angažovao na podizanju svesti o potrebi zaštite insajdera.

Implementacija ostalih medijskih zakona

Implementacija Zakona o javnom informisanju, osnovnog medijskog zakona, obradjena je kroz odeljak o slobodi izražavanja.

Zakon o oglašavanju je takođe značajan zakon za medije. Komercijalne radio i TV stanice, kao i štampani mediji, sredstva stiču, uglavnom, prodajom oglasnog prostora, pri čemu su dužni da poštuju pravila propisana ovim zakonom. Postojeći zakon je pokazao u praksi da su određena rešenja prevaziđena ili suviše rigidna, pa je resorno ministarstvo, podstaknuto zahtevima udruženja emitera, odlučilo da pristupi izmenama ovog zakona. Nešto više o tome će biti reči u sledećem odeljku- usvajanje novih zakona.

Zakon o autorskim i srodnim pravima je važan za emitere, jer su oni u velikoj meri korisnici predmeta zaštite autorskih i srodnih prava. Primena postojećeg zakona je ukazala na nedostatke, koji su nametnuli potrebu za novim rešenjima. O Nacrtu novog zakona, više u sledećem odeljku.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

1. ZAKON O NEDOZVOLJENOM OBJEDINJAVANJU I JAVNOSTI VLASNIŠTVA JAVNIH GLASILA

Zakon o medijskoj koncentraciji i javnosti medijskog vlasništva, čiji nacrt je uradila radna grupa koju je formiralo Ministarstvo kulture, i koji je Ministarstvu predat još u aprilu ove godine, Vlada još uvek nije usvojila i poslala Narodnoj skupštini. Nacrt je, krajem prošle i početkom ove godine prošao javnu raspravu, a radna grupa je uvažila određene primedbe koje su tokom javne rasprave iznosili predstavnici medijske industrije. Nacrt je postavljen na Internet prezentaciji na adresi: <http://www.kultura.sr.gov.yu/dokumenti/Zakon-o-nedozvolj-objedinjavanju-i-javnosti-vlasnistva.doc>

2. ZAKON O RADIODIFUZIJI

Radna grupa koju je formiralo Ministarstvo kulture, radi na izmenama Zakona o radiodifuziji. Očekuje se da nacrt bude predstavljen javnosti u drugoj polovini 2009. godine.

3. ZAKON O OGLAŠAVANJU

Radna grupa koju je formiralo Ministarstvo za trgovinu, radi na izmenama Zakona o oglašavanju. Po najavama iz Ministarstva, očekuje se da nacrt tih izmena koji bi bio liberalniji, bude predstavljen javnosti u drugoj polovini 2009. godine. Važeći zakon je, pre svega na zahtev emitera i njihovih udruženja, u samoj implementaciji donekle menjan, kroz prihvatanje njihovih opravdanih sugestija i manje rigidno tumačenje

pojedinih odredbi ovog zakona, od strane nadležnih organa, koji vrše nadzor o poštovanju pravila o oglašavanju (RRA). S obzirom na broj tih odredbi, pravna sigurnost nalaže izmene samog zakona, jer je tumačenje lako promenljivo i moguće ga je selektivno primeniti. Očekuje se da će izmenama zakona biti obuhvaćene i te promene nastale u praksi, ali i da će se ovaj zakon, na taj način, uskladiti sa novim evropskim standardima i propisima iz ove oblasti.

4. KRIVIČNI ZAKONIK

Izmenama Krivičnog zakonika koji, koje po najavama iz Ministarstva pravde u julu ulaze u parlament, za pokušaj ili ubistvo novinara zaprećena je kazna od najmanje 10 godina zatvora. Pretnja upućena novinarima kažnjavaće se zatvorom od jedne do osam godina. „Moramo da pošaljemo poruku i samo ovo će da zaštiti novinare. Ako vam neko zapreti da ne radite reportažu, biće odgovoran“, ističe državni sekretar u Ministarstvu pravde Slobodan Homen.

Za sada ne postoje informacije da Ministarstvo pravde kao predlagač najavljenih izmena Krivičnog zakonika razmatra mogućnost dekriminalizacije uvrede i klevete. Zakonikom iz 2005. godine, ukinuta je samo zatvorska kazna za ova krivična dela.

S druge strane, imajući u vidu brojne pretnje, napade, pa čak i nerešena ubistva novinara, kao i činjenicu da postupci povodom napada na novinare i kada se počinioci otkriju, izuzetno dugo traju, pooštavanje sankcija u ovim slučajevima, moglo bi poslužiti funkciji generalne prevencije.

5. ZAKON O AUTORSKOM I SRODNIM PRAVIMA

U periodu od 29.4.2009. do 15.5.2009. godine, održana je javna rasprava o radnoj verziji Nacrta zakona o autorskom i srodnim pravima koju su pripremili stručnjaci Zavoda za intelektualnu svojinu i resorno Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj. Za razliku od važećeg Zakona, koji daje slobodu organizacijama za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava da potpuno samostalno odrede tarifu naknada za iskorišćavanje prava, Nacrt predviđa tarifu naknada, kao rezultat sporazuma između organizacije i reprezentativnog udruženja korisnika. U slučaju nepostizanja sporazuma, Nacrt predviđa da novo telo, Komisija za autorsko i srodna prava, daje saglasnost na tarifu kao uslov njenog stupanja na pravnu snagu.

ANEM je u toku javne rasprave, u predlozima i komentarima, insistirao na preciziranju mehanizama na osnovu kojih bi se utvrđivalo svojstvo određenog udruženja kao reprezentativnog udruženja korisnika, kao i na omogućavanju udruženjima korisnika da imaju svoje predstavnike u Komisiji za autorsko i srodna prava. [Videti ovde](#)

MIŠLJENJE

Iako je protekli period obeležila povećana aktivnost resornih ministarstava na izradi izmena postojećih ili pripremi nacрта novih zakona, generalni zaključak je da su promene medijske regulative nedovoljne i spore. Sam postupak za njihovo usvajanje je komplikovan i dugotrajan, jer podrazumeva učešće više organa, a često je i izložen političkim pritiscima ili podređen interesima uticajnih pojedinaca ili grupa. Zato se ne retko dešava, da prvobitno dobra rešenja, budu izbačena ili toliko izmenjena u toj proceduri, da izgube smisao, a ponekad budu i prevaziđena, zbog protoka vremena. Ipak, osnovni nedostatak za stvaranje stabilnog regulatornog okvira, jeste nepostojanje državne strategije u oblasti medija, što za posledicu ima parcijalna rešenja pojedinih pitanja, često u koliziji jedna s drugim.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)

- a) Aktivnosti Republičke radiodifuzne agencije (RRA) u posmatranom periodu obeležene su oduzimanjem dozvola jednom broju emitera zbog neplaćanja naknada za emitovanje programa. Odluke nisu objavljene na sajtu RRA, niti su konkretni emiteri brisani iz Registra dozvola dostupnog na sajtu, ali se iz izjava koje su članovi Saveta RRA davali medijima početkom maja, moglo zaključiti da je dozvole izgubilo desetak lokalnih i regionalnih televizijskih i radio stanica, među kojima i beogradske televizijske stanice Enter, SOS kanal i TV Plus.
- b) Narodna skupština Republike Srbije, 29. maja 2009. godine, donela je odluku o izboru Živojina Rakočevića iz Gračanice za člana Saveta Republičke radiodifuzne agencije koji živi i radi na području Autonomne pokrajine Kosovo i Metohija. Sa Rakočevićem, Savet RRA sada ima 7 od predviđenih 9 članova.
- c) U odnosu na svoju nadležnost da predlaže članove Programskih odbora javnih servisa, Savet RRA je 3.6.2009. godine, predložio 24 kandidata, od 32 koliko se prijavilo na konkurs, za članstvo u programskim odborima Radio-televizije Srbije i Radio-televizije Vojvodine. Dužnost Programskih odbora je da u javnim servisima zastupaju interese gledalaca i slušalaca.
- d) Na istoj sednici, Savet RRA doneo je odluku da Ministarstvu kulture uputi predlog izmena Pravilnika o merilima za utvrđivanje naknade za emitovanje radio i/ili televizijskog programa, kojim se osnovica za obračun naknade umanjuje za 5%. U

skladu sa Zakonom o radiodifuziji, visinu naknade za emitovanje programa Agencija utvrđuje uz saglasnost Vlade Republike Srbije.

- e) Nezadovoljan rezultatima borbe protiv piratskih emitera, čiji broj u Srbiji pojedini procenjuju i na oko 130, Savet RRA uputio je 19. juna Ministarstvu za telekomunikacije i informaciono društvo zahtev za izmene i dopune Zakona o telekomunikacijama, unošenjem odredbi koje bi omogućile privremeno oduzimanje emisije opreme piratskim emiterima, kao i Ministarstvu pravde za izmene Krivičnog zakonika, kojima bi se neovlašćeno posedovanje radio stanice bez dozvole predvidelo kao krivično delo.

2. REPUBLIČKA AGENCIJA ZA TELEKOMUNIKACIJE (RATEL)

- a) Krajem aprila, RATEL je upoznao javnost sa detaljima svog izveštaja o radu za period od 2005. do 2008. godine. U izveštaju se navodi da je vrednost tržišta telekomunikacija u Srbiji 10 milijardi evra, a učešće u BDP između 4 i 6%. Od podataka od interesa za emitere, interesanto je da je po RATELU penetracija kablovske distribucije radio i televizijskih programa dostigla 11%, odnosno da su kablovski operatori 2008. godine imali 856.000 pretplatnika, što predstavlja povećanje od preko 300.000 za samo dve godine.
- b) U maju, RATEL je otpočeo sa registracijom satelitskih DTH operatora, na osnovu novog pravilnika koji je stupio na snagu u aprilu.
- c) U javnim istupima predsednika Upravnog odbora i izvršnog direktora RATELa, ovo telo pokazalo je spremnost da smanji iznose naknada za korišćenje radiofrekvencija koje naplaćuje od emitera, ali do sada nije konkretizovao svoju dobru volju.
- d) Sredinom juna, Sektor za kontrolu radio-komunikacija RATELa, počeo je da šalje radio stanicama izveštaje kojima se predlaže mera zabrane rada radio relejnih linkova za prenos modulacije od studija do predajnika u opsegu od 370-396 MHz. Navedeni opseg za prenos modulacije od studija do predajnika koristi veliki broj radio stanica u Srbiji. U skladu sa Planom namene radio-frekvencijskih opsega proizilazi da se ovaj opseg može koristiti za navedene namene, ako svojim radom ne prouzrokuju štetne smetnje drugim korisnicima koji rade u skladu sa Planom. ANEM je od RATELa zahtevao da se rešenju pitanja prelaska na druge vidove dotura modulacije ili na druge planske opsege, zbog povezanih troškova u uslovima ekonomske krize, pristupi na sistemski način i uz ostavljanje primerenih rokova.

ANEMove aktivnosti na zatvaranju nelegalnih emitera [videti ovde](#)

MIŠLJENJE

Osnovni utisak je da RRA i RATEL do sada nisu uspele da obezbede povoljno okruženje za nesmetano funkcionisanje elektronskih medija. U posmatranom periodu, regulatorne agencije nisu bile efikasne u zatvaranju nelegalnih emitera, čime su doprinele otežavanju položaja legalnih emitera, koji zbog toga ne mogu da koriste svoje pravo emitovanja u punom obimu i da ostvaruju očekivane marketinške prihode. Pored toga, najavljeno sniženje naknada RRA nije pravo rešenje ovog pitanja, jer je funkcija naknada, obezbeđivanja finansijske nezavisnosti regulatornog tela i pokrivanje troškova regulacije, a čak i snižene, one daleko prevazilaze taj nivo. RATEL do sada nije snizio naknade emiterima, iako je to najavio, ali se očekuje da će po preporuci Vlade, to uskoro učiniti.

DRŽAVNI ORGANI

3. NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

Narodna skupština Republike Srbije u posmatranom periodu donela je nekoliko zakona od značaja za medijsku sferu. Krajem aprila donet je Zakon o izmenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak građana, kojim je drastično pogoršan položaj honorarnih saradnika medija tako što su faktički povećani porezi na honorare. Pod pritiskom medijskih i novinarskih udruženja, između ostalih i ANEM-a, vlada je korigovala ove izmene novim Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak građana, već početkom juna. Porezi na honorare su ipak ostali nešto viši nego pre izmena zakona iz aprila.

Krajem maja, usvojen je Zakon o potvrđivanju Evropske konvencije o prekograničnoj televiziji. Istovremeno, usvojen je Zakon o izmenama Zakona o radiodifuziji. Izmenama Zakona o radiodifuziji, koje se ticu izbora članova Saveta RRA, koje su ANEM i druge medijska i novinarska udruženja žestoko kritikovala, ovlašćen je skupštinski Odbor za kulturu i informisanje, da u slučaju većeg broja kandidatskih lista nevladinih organizacija, kao i većeg broja kandidatskih lista udruženja radiodifuznih javnih glasila, novinara, filmskih i dramskih umetnika i kompozitora, kao i u slučaju kandidatskih lista sa više od dva kandidata, izvrši prethodnu selekciju kandidata. Pri navedenom, Odbor za kulturu i informisanje nije vezan nikakvim kriterijumima za predselekciju, te se otvara prostor za ignorantski stav prema autentičnim kandidatima i civilnog sektora i struke.

Posebno zabrinjava činjenica da su ovakve izmene predložene bez konsultacija sa profesionalnim medijskim udruženjima i nevladinim organizacijama, odnosno da su se oni na sednici Odbora za kulturu i informisanje Narodne skupštine Srbije, održanoj 18. marta ove godine, listom izjasnili protiv zaključka Odbora o potrebi izmena

članova zakona koji regulišu izbor članova Saveta RRA, budući da su izbori za članove Saveta već bili u toku. Usvojenim izmenama zakona, obesmišljena je uloga ovlašćenih predlagača u postupku kandidovanja za članstvo u Savetu, te abolirana odgovornosti skupština i skupštinski odbor za nezakonito zaustavljanje izbora kandidata za članove Saveta RRA koji su pre usvojene izmene zakona već bili u toku.

Izmenama Zakona o porezu na dohodak građana i Zakona o radiodifuziji, skupštinska većina pokazala je ne samo odsustvo minimuma razumevanja za položaj medija, već i realizovala nameru da obezbedi mehanizme apsolutne kontrole izbora članova sektorskog regulatora za radiodifuziju. [Videti ovde](#) i ANEMovo saopštenje [ovde](#)

4. MINISTARSTVO ZA TELEKOMUNIKACIJE I INFORMACIONO DRUŠTVO

Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo pokrenulo je 22. maj 2009. godine javnu raspravu o nacrtu Strategije i Akcionog plana za prelazak sa analognog na digitalno emitovanje radio i televizijskog programa u Republici Srbiji. Javna rasprava trajala je do 12. juna, a u okviru nje su održani okrugli stolovi u Beogradu, Novom Sadu i Nišu.

Više o samom nacrtu strategije i predlozima koji su se čuli tokom javne rasprave, u delu ovog izveštaja, koji se odnosi na digitalizaciju.

5. MINISTARSTVO KULTURE

Ministarstvo kulture uputilo je 8. maja resornim ministarstvima predlog interventnih mera za pomoć medijima u krizi. Ministarstvo je, tokom aprila, oformilo grupe za strukovna udruženja i za medijsku industriju, sa podgrupama za štampane i elektronske medije, u kojima su učešće uzeli i predstavnici medijske industrije, koje su sačinile predlog ovih mera. Mere su napokon i usvojene 25. juna i obuhvataju:

- obezbeđivanje 60 miliona dinara za sufinansiranje projekata u oblasti informisanja iz tekuće budžetske rezerve
- najavu pomoći medijima koordinisanim oglašavanjem aktivnosti Vlade, po jasno utvrđenim kriterijumima, koji međutim nisu saopšteni;
- preporuku RRAu i RATELu da smanje naknade emiterima, te pozitivno mišljenje Ministarstva kulture na novi Pravilnik o visini naknada RRA, koji podrazumeva smanjenje naknada od 5% za nacionalne, do 50%, u odnosu na pojedine lokalne emitere;
- podršku RRAu i RATELu u onemogućavanju rada piratskih emitera, po hitnom postupku;

- preporuku organizacijama za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava da međusobno usaglase tarife kroz proces konsultacija sa korisnicima;
- najavu kredita medijima pod povoljnim uslovima iz 250 miliona evra Evropske investicione banke, obezbeđenih za podršku malim i srednjim preduzećima, kao i subvencionisanih kredita preko Fonda za razvoj.

Takođe je najavljena izrada predloga izmena i dopuna Zakona o oglašavanju, kojima bi se relaksirali propisu u vezi sa oglašavanjem. [Videti ovde](#) i ANEMovo saopštenje [ovde](#)

MIŠLJENJE

Medijski profesionalci su mere ocenili kao nedovoljne i zakasnele, a posebno nedovoljno konkretne, jer se uglavnom svode na preporuke i ne regulišu rokove i način njihove primene.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE

6. OFPS

OFPS, kolektivna organizacija za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma, usvojila je 08.5.2009. godine određene stimulatívne mere prema emiterima, i to:

- mogućnost plaćanja razlike između akontaciono plaćenih naknada i iznosa konačnog obračuna za 2008, u šest rata, pod uslovom izmirivanja dugovanja za 2008. godinu u roku od 30 dana;
- umanjenje naknada po konačnim obračunima za 2009. u iznosu od 20%, pod uslovom urednog izmirivanja dugovanja za 2009. godinu, i ranijih dugove;

Na sugestiju ANEM-a, 18.6.2009. godine, OFPS vrši dodatnu korekciju odobrenih stimulatívnihi mera, tako što se rok za izmirivanje dugova za 2008. godinu, produžava do 15.9.2009. godine i odobrava određene pogodnosti ANEMovim članicama. Pored toga, OFPS je javno podržao sporazumno utvrđivanje tarife sa korisnicima, predviđeno Nacrtom novog Zakona o autorskom i srodnim pravima i pokazao spremnost da o tarifi pregovara sa emiterima i pre usvajanja novog zakona.

7. SOKOJ

SOKOJ je kolektivna organizacija za zaštitu autora muzičkih dela, koja emiterima naplaćuje naknade za korišćenje ovih autorskih dela emitovanjem. U posmatranom periodu, i pored načelne podrške Nacrtu novog zakona o autorskom i srodnim pravima, kojim se predviđa utvrđivanje tarife naknada kroz pregovore sa udruženjima

korisnika, SOKOJ nije izašao u susret zahtevima emitera za smanjenje naknada. Na poziv ANEMa na pregovore, izrazio je spremnost za sastanak u narednom periodu.

ANEMove aktivnosti na smanjenju tarifa SOKOJa i OFPSa pogledajte [ovde](#)

V MONITORING PROCESA PRIVATIZACIJE I DIGITALIZACIJE

PRIVATIZACIJA

Privatizacija medija u državnoj svojini zaustavljena je krajem 2007. godine, usvajanjem Zakona o lokalnoj samoupravi i Zakona o glavnom gradu. Ovim zakonima, suprotno ranije usvojenim odredbama Zakona o javnom informisanju i Zakona o radiodifuziji, koji su predviđali obaveznu privatizaciju, opštinama i gradu Beogradu, dozvoljeno je da osnivaju medije, i to opštinama da osnivaju televizijske i radio-stanice radi izveštavanja na jeziku nacionalnih manjina, a Beogradu da osniva televizijske i radio-stanice, novine i druga sredstva javnog obaveštavanja bez ikakvog ograničenja.

Istovremeno, ekonomska kriza uzrokovala je probleme u većem broju ranije privatizovanih medija, što je rezultiralo štrajkovima zbog neisplaćenih zarada i raskidanjem jednog broja privatizacionih ugovora, što protivnici privatizacije koriste u javnim nastupima kao potvrdu pogubnosti ovog procesa.

ANEM je održao dve radionice posvećene privatizaciji, 23. i 24. juna, kojima su prisustvovali predstavnici Ministarstva kulture, Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu. Kroz stavove prisutnih predstavnika ministarstava, vidljivo je da je više od godinu dana pritisaka iz ANEM-a i drugih medijskih udruženja koja su insistirala na nastavku privatizacije, postiglo određene rezultate i dovelo do određene korekcije njihovih stavova. Ministarstvo kulture najavilo je sprovođenje komparativne analize o načinu na koji je pitanje medija u državnoj svojini rešeno u drugim evropskim državama, kao i da će na osnovu rezultata takve analize, ministarstvo predložiti odgovarajuću strategiju u ovoj oblasti. Predstavnicu Ministarstva za ljudska i manjinska prava je poručila da će podržati model privatizacije medija koji omogućava da se dostignuti nivo manjinskih prava održi. Predstavnicu Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu je najavila da to ministarstvo neće biti prepreka promenama koje se u medijskoj sferi ocene kao sistemske, te u tom smislu najavila spremnost da se Zakon o lokalnoj samoupravi i Zakon o glavnom gradu harmonizuju sa medijskim pravnim okvirom.

DIGITALIZACIJA

Nacrtom Strategije i Akcionog plana za prelazak sa analognog na digitalno emitovanje radio i televizijskog programa u Republici Srbiji, koji je pripremio Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo i kojim je 22. maja 2009. godine pokrenuta javna rasprava o procesu digitalizacije, Srbija se opredelila da isključi analogno emitovanje televizijskog signala 4. aprila 2012. godine. MPEG-4 je izabran kao metod kompresije podataka, dok je DVB-T2 izabran standard za emitovanje digitalnog televizijskog signala.

ANEM je učestvovao u javnoj raspravi predlozima, koje je članica ANEM-a, B92 usaglasila i sa nacionalnim televizijskim kanalima Pink i Fox. U tekst nacrtu Strategije ušle su odredbe kojima se:

- mesto u multipleksima, u trenutku prestanka analognog emitovanja televizijskog signala, garantuje samo emiterima sa važećim dozvolama za emitovanje;
- garantuje primena istih nediskriminatornih uslova u pogledu kvaliteta, dostupnosti i naknada za sve emitere od strane budućeg operatora mreže, uz zasnovanost naknada na troškovnom principu i isključivanje mogućnosti uticaja operatora na sadržaj programa;
- garantuje uvažavanje prava i tržišnog položaja operatora sa važećim dozvolama;
- garantuje nenaplaćivanje posebne naknade za simulcast;
- garantuje održavanje servisnih zona iz postojećih dozvola za emitovanje;
- garantuje ponuda istog protoka za sve programe u okviru multipleksa.

Strategija ukazuje na neophodnost da se reše brojni regulatorni izazovi, a posebno:

- način i postupak izbora operatora digitalne radiodifuzne mreže;
- način upravljanja multipleksom i uslove tendera za operatora multipleksa;
- način i postupak izdavanja dozvola za programske sadržaje;
- utvrđivanje visine naknada za emitovanje programa;
- prilagođavanje propisa u cilju zaštite konkurencije na novonastalom tržištu digitalne televizije;
- regulatorni okvir o pravima i obavezama javnog radiodifuznog servisa u procesu digitalizacije;
- uslove raspodele i korišćenja digitalne dividende.

Delom ovih pitanja baviće se radna grupa koju je formiralo Ministarstvo kulture i koja radi na izmenama Zakona o radiodifuziji.

ZAKLJUČAK

U posmatranom periodu, uočeno je da su pritisci na medije, u cilju njihovog ometanja u obavljanju posla, svakodnevna pojava i da često izostaje adekvatna reakcija javnosti na pokušaje pritiska. Postupci koji se vode povodom napada na novinare, traju dugo, a postoje i slučajevi njihove aktivne opstrukcije. Primetne su i kampanje, koje se organizovano i sistematski vode, od strane jednih medija protiv drugih. Mediji koji učestvuju u napadima često imaju krajnje netransparentnu vlasničku strukturu i netransparentno finansiranje, što otežava da se vidi ko zapravo stoji iza takvih kampanja. U sudskim postupcima koji se vode protiv novinara, po pravilu za klevetu i naknadu štete zbog povrede časti i ugleda, i pored toga što pravni okvir u dobroj meri jeste usklađen sa međunarodnim standardima, praksa sudova često odstupa od prakse Evropskog suda za ljudska prava u primeni člana 10 Evropske konvencije.

U implementaciji Zakona o radiodifuziji nije bilo ozbiljnijih nepravilnosti. Ostaje, međutim, problem što Savet RRA i dalje radi u nepotpunom sastavu, s obzirom da Skupština još uvek nije izabrala nove članove na upražnjena mesta u ovom telu, što svakako baca senku na rad Saveta. U odnosu na druge propise od značaja za rad medija, ozbiljno se kasni u implementaciji Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Sa druge strane, Vlada je, reagujući na oštre kritike iz medijske industrije, predložila izmene Zakona o porezu na dohodak građana koje su usvojene i stupile na snagu 8. juna 2009. godine. Njima je korigovano povećanje poreza na honorare, u znatno manjem iznosu od prvobitno usvojenog, ali iznos poreza ni time nije vraćen na prethodni nivo, pre izmena.

Nacrt Zakona o medijskoj koncentraciji i javnosti medijskog vlasništva, koji je pripremila radna grupa koju je formiralo Ministarstvo kulture, i dalje nije ušao u skupštinsku proceduru. U najavi su, izmene Zakona o radiodifuziji, Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, Zakona o oglašavanju, Krivičnog zakonika i Zakona o autorskom i srodnim pravima. Ipak, ostaje da se vidi kakvi će biti konačni tekstovi ovih propisa kada budu usvojeni. Korak napred predstavlja angažovanje nadležnih organa na donošenju Strategije prelaska na digitalno emitovanje i dosadašnja transparentnost ovog procesa, uz uključivanje predstavnika medijske industrije. Ohrabruju i javne rasprave koje se vode povodom izmena zakona, u kojima se uvažavaju zahtevi medijske industrije, kao u slučaju Zakona o autorskom i srodnim pravima. Ipak, iako je protekli period obeležila povećana aktivnost resornih ministarstava na izradi izmena postojećih ili pripremi nacрта novih zakona, generalni zaključak je da su promene medijske regulative nedovoljne i spore.

Na osnovu monitoringa rada nadležnih organa i organizacija, može se zaključiti da oni do sada nisu uspeli da obezbede povoljno okruženje za nesmetano funkcionisanje elektronskih

medija. Neefikasnost regulatornih tela u zatvaranju stanica koje nelegalno emituju programe, kao i previsoke naknade, doprinose pogoršanju položaja emitera. Iako je RRA donekle snizila svoje naknade, to sniženje nema isti efekat na sve elektronske medije, zbog načina obračuna naknada, pa ne utiče dovoljno na poboljšanje njihovog ekonomskog položaja. Izmenama Zakona o porezu na dohodak građana, skupštinska većina je pokazala odsustvo minimuma razumevanja za položaj medija, a izmenama Zakona o radiodifuziji, realizovala je nameru da obezbedi mehanizme apsolutne kontrole izbora članova sektorskog regulatora za radiodifuziju. Vlada je, na predlog Ministarstva kulture, 25. juna usvojila interventne mere za pomoć medijima u krizi, koje su medijski stručnjaci ocenili kao nedovoljne i zakasnele. Efekat ovih mera biće moguće proceniti tek nakon njihove konkretizacije i realizacije. Kolektivne organizacije (SOKOJ i OFPS) nisu smanjile svoje tarife, ali je OFPS dao neke olakšice za plaćanje. Očekuje se, da će u skladu sa preporukom Vlade, obe organizacije izaći u susret zahtevima emitera i sniziti svoje tarife.

U posmatranom periodu, nije bilo nikakvog pomaka u oblasti privatizacije medija. Zakoni, koji su u međusobnoj koliziji (Zakon o javnom informisanju, Zakon o lokalnoj samoupravi i Zakon o Glavnom gradu i Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina) su i dalje nepromenjeni, što doprinosi održanju statusa quo u ovoj oblasti. Takođe, prekinute privatizacije medija, na osnovu Zaključka Vlade od 27.12.2007.g. i donetih rešenja Agencije za privatizaciju, nisu do danas nastavljene. Kako je rok za dozvoljeni prekid od 180 dana odavno prošao, neprivatizovani mediji se nalaze u pravnom vakuumu, koji ih čini posebno ranjivim i zavisnim od političke volje i volje nadležnih organa. Postoje nezvanične najave iz Ministarstva kulture o donošenju strategije za medijski sektor, koja podrazumeva i pitanje privatizacije. Takođe, na nekim javnim skupovima, iskazana je i volja predstavnika nadležnih ministarstava (kulture, za državnu upravu i lokalnu samoupravu i za ljudska i manjinska prava) za usaglašavanje kolizionih odredbi i za nastavak procesa medijske privatizacije. Međutim, ništa od toga nije konkretizovano u posmatranom periodu.

Ovaj period je posebno obeležilo nezadovoljstvo legalnih emitera, neefikasnim gašenjem stanica koje emituju bez dozvole. Nadležne regulatorne agencije, RRA i RATEL, nisu do danas očistile etar od piratskih emitera, niti su omogućile legalnim emiterima, da svoje pravo emitovanja koriste nesmetano i u punom obimu. Prema zvaničnim podacima, od 151 evidentirane korišćene frekvencije bez dozvole, od 01.09.2008. do aprila 2009, oslobođena je samo jedna trećina (55 frekvencija). Piratski emiteri, pored stvaranja štetnih smetnji, direktno ekonomski ugrožavaju legalne emitere svojim damping cenama. Na taj način, oni umanjuju legalnim emiterima očekivane prihode od reklama, što ima posebno negativan efekat u uslovima postojeće finansijske krize. Pod pritiskom medijskih udruženja, RRA je u ovom periodu uputila dopise nadležnim državnim organima, tražeći izmene zakona, kojima bi se povećala efikasnost u borbi protiv nelegalnih emitera. Vlada je, u sklopu svojih interventnih mera, predvidela i podršku RRAu i RATELu u onemogućavanju rada piratskih emitera, po hitnom postupku. Ostaje da se vidi kako će te mere biti konkretizovane i koliko će zaista imati efekta na rešenje ovog problema.

Osnovni nalaz monitoringa jeste da država nema jasnu i konsekventnu strategiju razvoja medijskog sektora, što rezultira donošenjem kontradiktornih mera i propisa (posebno izraženo u oblasti privatizacije medija), kao i stvaranjem nestabilnog okruženja za razvoj medija i medijskog tržišta.